

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Qvæstio I. De acceptionibus hujus nominis substantia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

546 Disp. IX. De prædicamento Substantiæ,

plures essentia simul coniunctæ quæ sunt sine dubio vnum per accidens, in prædicamentis autem licet ponantur entia per se accidentalia, non tamen ponitur ens per accidens, quia singula prædicamenta sunt pro singulis essentijs, & distinctæ genere essentia sunt in distinctis generibus prædicamentorum.

20 Dices, aurum factum arte chimica est aurum artificiale, quia arte factum est, & nihilominus est ens per se, & est vna essentia, quia est eiusdem essentia cum auro naturali; unde tam directe ponitur in prædicamento sicut aliud: ergo falso excluditur artificium à prædicamento.

21 Respondetur cum evidentia, & sine dubitatione, aurum chymicum, tam quoad substantiam, quam quoad compositionem omnem substantialem esse naturale non artificiale; nam & substantia est eiusdem rationis cum substantia auri naturalis, & principia compositionis substantialis sunt naturalia, & compositio ipsa substantialis est naturalis, quia est vno actus, & potentia naturalis, solum igitur dicitur aurum artificiale ratione preparationum antecedentium, & ratione applicationis activorum passivis, vel modi disponendi; modi enim illi præparandi materiam, & inducendi dispositiones ad aurum producendum sunt ab arte excogitati, & distincti à modis naturalibus, quibus aurum produci solet à natura, quocirca aurum chymicum quæ naturalis, non quæ artificiale ponitur in prædicamento.

22 Sexta conclusio: æquivoca, analoga, & complexa non ponuntur in prædicamento directe: probatur, prædicamentum est prædicatum, quæ æqualiter de inferioribus prædicantur, ac proinde quæ sunt vel genera vel species: atqui æquivoca analoga, & complexa non sunt genera neque species, quia non sunt universalia ex eo quod non habeant unitatem simpliciter quæ requiritur ad universale simpliciter, cum habeant simpliciter pluralitatem: ergo non sunt in prædicamento. Præterea, quia prædicamenta ordinantur ad distinguendas res inter se: sed æquivoca, complexa, & analoga hanc distinctionem non habent: sed potius confusionem, cum sint plura quasi permixta; ergo. Deinde Aristoteles prius divisit ens in complexum, & in incomplexum, & postea incomplexum subdividit in decem prædicamenta, per quod evidenter colligitur Aristotelem exclusisse complexa à prædicamentis.

23 Hic nota complexa esse in duplici differentia, quædam constant ex naturis diversarum prædicamentorum iuxta exigentiam diversarum rerum, quas includunt ut homo albus, quod complexum secundum primam partem ponitur in prædicamento substantia, quoad secundam vero in prædicamento qualitatibus. Alia complexa sunt, quæ constant ex partibus eiusdem ordinis ut animal rationale, & hæc complexa secundum genus ponuntur directe in prædicamento, indirecte autem secundum differentiam.

24 Ultima conclusio, voces non ponuntur in prædicamento etiam ut significativæ rerum: probatur, quia illa ponuntur in prædicamento, quæ subiiciuntur, & prædicantur; sed voces ut significativæ rerum non subiiciuntur, & prædicantur ut de se pater; ergo res illæ significatæ per voces, non vero ipsæ voces ponuntur in prædicamento, data opera dixi voces ut significativæ rerum non poni in prædicamento, nam si de

illis ut sunt quædam qualitates naturaliter procedentes ab agente naturali, agamus per se in suo prædicamento collocantur, & idem est de conceptibus; Item illud ponitur in prædicamento quod est prædicatum essentiale individui: sed voces, & conceptus non prædicantur essentialiter de individuo, ergo non ponuntur in prædicamento directe.

Omnes conditiones requisitæ ut res in prædicamento ponantur his versibus continentur.

Vox una, & simplex rebus concinna locandis,

Entia per se finita, realia, tota.

Vox vna, id est, res univoca: simplex, id est, 26 non complexa ut aliquis homo; Entia per se finita, id est, quæ habent genus, & differentiam: Realia id est, quod non sint entia rationis. Tota, id est, quod non sint entia incompleta.

DISPUTATIO IX.

De Prædicamento Substantia.

QVÆSTIO I.

De acceptionibus huius nominis Substantia.

NE dum loquimur sermonemque textimus de rebus in nominum ignorantiam dilabamur, ut sapienter docet Hilarius lib. de symo tom. 6. opera prætorum duxi huius nominis, substantia, acceptiones, & significationes enotare, ut ipsorum face præeunte, clarius, dilucidius, ac evidentius mysteria, difficultatesque rei per ipsum nomen significatæ rimemur, ac enucleemus.

Primo sumitur substantia pro principio seu fundamento rei, & ideo substantia dicitur primum ens, & non aliquid ens: sed simpliciter ens. Averroes legit loco illius nominis, primum fundamentum omnium entium, id est, ens cui innituntur, & fundantur omnia, à quo tanquam à principio dimanant modi, & accidentia, quod aperte tradit Aristoteles lib. 7. metaphysicæ cap. 1. rursus lib. 2. ethicorum ad Eudemum omnes sperandorum substantia rerum: unde secundum mentem Anselmi, & Divi Thomæ; imo omnium scholasticorum, ut bene adnotat P. Suarez tomo de fide, disp. 6. sec. 3. fides vocatur substantia rerum, quia est fundamentum spei, quia nomen hypostasis, quæ habetur græce loco substantia proprie significat fundamentum, seu substantiam quatenus substat alijs, & quia proprium est fidei fulsire spem, non posset enim homo sperare nisi crederet, ideo certitudo fidei proportionata est certitudini fidei, & hoc etiam significat Augustinus, qui locis citatis ait legis fidem esse substantiam sperantium, nam est veluti baculus, in quo viatores nituntur ad sperandum, & quoniam huius vitæ quasi velocissimi fluminis cursum transmeant felicissime, eo modo quo sanctus Iacob, Genesis 32. dicebat in baculo meo trans-

vi Iordanem istum.

Secundo accipitur substantia pro essentia, & quidditate rei, ut patet ex Aristotele 6. *metaphysicorum* text. 13. & text. 20. his verbis, quidditas uniuscuiusque substantia dicitur esse, & c. huius libri in definitionibus univocorum, ubi sic ait univoca sunt quorum nomen est commune, ratio vero substantiae omnino eadem, id est, ratio essentiae, quod confirmat 5. *metaph.* cap. 8. text. 15. & eodem sensu utitur Sanctus Thomas in commentariis eiusdem loci, & de potentia quest. 9. articuli. ad 4. & 5. & lib. de ente & essentia, & multis aliis in locis, & hoc sensu decrevit Innocentius Tertius in Decreti unam substantiam, id est unam essentiam, in Concilio Lateranensi cap. firmiter, & cap. damnamus. Item Martinus Papa I. in decretis synod. cap. 1. & Concilium Toletanum 6. cap. 1. & Concilium Toletanum 11. in professione fidei, column. 1. Nazianzenus in viroque tractatu de fide, oratione 49. & 50. eodem sensu utitur Chrysostomus tom. 5. homilia 1. in symbolum Apostolorum, prope medium, & homilia 5. de incomprehensibili Dei natura, column. 2. & tom. 30. ubi ait in Deo esse unam essentiam seu substantiam. Athanasius eadem significatione usurpat hoc nomen substantia totis quinque orationibus contra Arianos.

Apud Iuriconsultos autem sumitur substantia varie, nam aliquando usurpatur pro bonis, & facultatibus, leg. 51. ff. de per. har. l. 3. §. si servus, ff. de contr. tur. & vil. al. l. 1. 4. §. parvi, ff. de honor. lib. 1. 3. §. nunc videmus, ff. de suspect. tut. l. 4. C. qui bon. eod. poss. & aliis locis.

Substantia etiam sumitur pro statu rei secundum glossam in l. Iulianus 9. §. si quis in verbo ad substantiam, ff. ad exhibendum.

Aliquando substantia accipitur pro specie, ut patet ex text. in §. quod si frumentum, ibi, quia singula corpora in sua substantia duranti id est, in sua specie inst. de rer. divisione.

Aliquando etiam sumitur pro causa ut patet ex text. in l. rerum, §. fin. ff. de iur. cap.

Tertio usurpatur substantia pro subsistentia, supposito, seu persona, quam significationem tradidit Aristoteles 5. *metaph.* text. 15. quem sequitur S. Thomas 1. p. quest. 29. art. 2. in corpore. S. Bonaventura in 1. dist. 2. art. 2. eodem sensu utitur hoc nomine vulgatus interpres ad Hebraeos 1. nam quod graece dicitur caracter, hypostasios, vulgatus interpres transtulit, figura substantiae, ubi substantiae nomine personam patris intelligunt plerique Patres, praecipue vero Nissenus in lib. de differentia visae & hypostasis, Chrysostomus homil. 2. column. 1. & 2. in ad. heb. 1. Liberius Papa epist. qua in recentioribus Conciliorum editionibus est 10. ait Trinitatem esse sub una hypostasi, non enim inquit disperitur Filius, aut Spiritus sanctus à patria hypostasi, quae implet coelum, & terram; est igitur ut dixi Trinitas in una hypostasi non divisa sed per essentiam una, nam in codice graeco latino Athanasij legitur hypostasis quoties interpres vertit substantia. Rusticus in disp. contra Aetios inter principium, & medium, ait hypostasis, seu substantia interdum personam significat, nonnunquam vero substantiam, in sancta enim synodo Ephesina utrumque monstratur, probat adducto testimonio Cyrilli, qui epist. 3. ad Astorium, ait, anatematisino 3. si quis post unionem hypostatione eadem inter se nequit quae est secundum dignitatem, & auctoritatem, & non ea potiusque R. P. Ideph. de Petascel. Theol. Schol. Tom. I.

est secundum naturalem unionem anatematis sit. Sic ille, cum igitur ex fide constet, & ipse Cyrillus ubique fateatur unam tantum personam in Christo Domino, consequens est ut hypostases coniunctas pro naturis, aut substantiis duabus hoc loco Cyrillus acciperet, quod evidens esse putat Rusticus.

Quarto magis stricte, & proprie sumitur pro entitate, quae non est accidens, iuxta quam significationem proprie non convenit praedicamentis accidentium; itaque in hac significatione substantia pro ente quod non existit in alio tanquam in subiecto, sed in se subsistit, sumitur, quodque vocatur ens per se, & non inhaeret in alio, sed potius inexistit tanquam primum in constitutione rei, & sine alicuius adminiculo sustentatur, & in hac acceptione usurpat hoc nomen Athanasius in disp. contra Arium habita Laudicia, ubi suppositum se disputare de illo substantiae genere, quo unaquaeque natura ob id quod est, vel subsistit substantia nuncupatur. Sic indicavit Hilarius lib. de synodo col. 6. substantia, vel essentia est res quae est, vel ex quibus est, & in eo quod maneat subsistit, dici autem essentia, & natura, & genus, & substantia uniuscuiusque rei poterit (& postea subiungit) quae essentia idcirco substantia est, quia res quae est necesse est subsistat in se se, quidquid autem subsistit, sine dubio in genere, vel in natura, vel substantia manet; in hoc sensu, quia in Deo nullum est accidens tota eius essentia adaequate est substantia, quamvis autem antiquissimi Patres Deum non esse proprie substantiam propterea dixerint, quia non subsistat accidentibus, nihilominus praetermissa nominis etymologia, quantum ad rem ipsam significatam Deus propriissime substantia est, non solum propter essentiam omnino distantem ab accidentibus, sed etiam, quia solus Deus in suo esse maneat, nec ope subsistat aliena, ut sapienter observavit Ambrosius lib. de incarnatione, Pheadius Galliarum Episcopus lib. contra Arianos dicens uni soli Deo competere substantiae definitionem, quod propria intra se virtute subsistat, hoc modo inquit Gregorius Tolosanensis proprie Deo nomen substantiae competit, quia per se, in se, & ex se subsistit, & nullis accidentibus subsistat, vel subiicitur, in Deo enim, quod illi inesse dicitur idem est quod Deus, tantaque simplicitas, & puritas in eo effulget, ut nihil sit in eo quod ipsa non sit, & totum quod in Deo est unum est sine compositione, ut scribit Divus Hilarius lib. 7. de Trinitate, & lib. 8. item, & Boetius 1. de Trinitate, sic ille, quam ob rem si substantia consideretur in Deo, illa est non tanquam subiectum alicuius, quasi aliud sit quod ibi accidat, aliud quod subsistat, sed quidquid ubi intelligi potest ipsa substantia est, ut admonet Divus Aug. lib. de fide, & symbolo, sic itaque in Deo per substantiam designatur naturae, & essentiae unitas, & simplicitas, ut idem Divus Augustinus tradit tom. 9. lib. de cognitione verae vitae, cap. 11. & haec est etiam communis vocabuli substantia acceptio, quod & in lib. demonstrationum, docet Galenus, & tom. 1. lib. 7. de placitis Hippocratis, & Platonis, definit eo modo substantiam dici uniuscuiusque rei optimam naturae perfectionem, quae definitio facilem cognoscendi substantiae regulam rudibus praebet.

Haec autem cum sit una multas habet facultates non simul, & semel, & in eodem contrarias.

Z z z 2 sed

comprehenditur, cum & stare, & sub alio esse significet, stare autem est quasi propria virtute inniti, & non indigere alio subiecto à quo sustentetur, itaque in hac significatione substantia, & per se, & in se stat, id est sua substantia fulsit, sicut domus fulsit fundamento, & animal suis pedibus innitur.

Alia est quasi respectiva seu respectu alterius, quia est in ordine ad accidentia, quatenus sustentat ipsa, quæ ratio indicatur per particulam *sub*, nam substantia in tantum substat in quantum sub accidentibus est, ut ipsa conservet, quare ipsa accidentia innituntur substantiæ ut ab ipsa sustentetur, unde in hæc in substantia sunt, & ideo substantia est quasi basis, & fundamentum cuiuscunque rei accidentalis, unde ipsa substantia debet per se, & in se stare, & esse primario id cui alia innituntur, nam si staret in alio iam non staret simpliciter ut stat, & sic, ut diximus, substantia hæc duo debet habere, & stare per se, & esse sub omnibus accidentibus, hæc ultima ratio licet videatur prima nominis derivatio, si eius impossibilitatem, quæ ex nostra cognitione procedit spectemus (nos enim ex accidentibus progredimur ad cognitionem substantiæ, per habitudinem ad substantiam accidentibus eam primo concipimus) nihilominus tamen non est primaria substantiæ ratio, neque ita universalior ut comprehendat omnes substantias; nam Deus perfectissima substantia est, & nihilominus accidentibus non substat, quia nulla accidentia in Deo reperiuntur ut supra diximus, quia quidquid in Deo est, Deus est; ratio igitur perfectissima, & primaria substantiæ in propria definitione explicabitur.

QVÆSTIO II.

Quid sit substantia, quæ est caput prædicamenti substantiæ.

PRIMA conclusio, substantia illa positive sic definitur: est ens completum finitum, seu creatum per se existens. Ens completum creatum ponitur loco generis, quia in esse entis completi creati convenit hoc prædicamentum cum cæteris prædicamentis accidentium. Existens per se ponitur loco differentiæ, quia solum huic prædicamento convenit per se existere.

Explicatur hæc ultima particula, dupliciter autem dicitur aliquid existere per se, vel in septimo, quia in alio non existit ut in subiecto, hoc est nulli subiecto nititur, vel à nullo sustentatur, quia independentem ab alio existit; dependere enim ab alio est per aliud non per se existere, & hoc modo tam substantiæ creatæ, quam increatæ convenit per se existere, quia ita in se existit ut nulli subiecto nitatur, quo sensu partes etiam substantiales per se existunt, nam etiam possit existere substantia in alio, ut in subiecto tamen in hæc in (eo modo quo existit accidens in proprio subiecto), non potest existere in alio; nam hic modus essendi tollit absolute rationem substantiæ, quia proprie convenit ei rei, quæ est extra omnem latitudinem substantiæ, & nullo modo ad constitutionem illius spectat, imo est contra rationem substantiæ; at vero alij modi essendi in alio, scilicet ut in toto, ut

in supposito, & in constituto non tollunt rationem essendi substantialem, cum in humanitate, anima rationali, & cæteris substantijs perfectis repetiatur.

Alio modo dicitur existere per se aliqua entitas scilicet, quia illi debetur supposititas, de qua longe lateque à nobis agitur in metaphysica, ratione autem huius formalitatis distinguitur substantia completa creatæ, quæ est caput prædicamenti substantiæ tam à substantijs partialibus quam ab accidentibus, ab illis, quia licet debeatur substantiæ non debetur supposititas ab his, quia debitum supposititalitatis propter imperfectionem accidentium non reperitur in illis; accidens enim propter suam debilitatem, & tenuitatem non potest proprio essendi modo inniti ab eoque sustentari, sed necessario indiget subiecto à quo sustentari, foveri, & conservari possit, nam sicut est summa perfectio, infinitaque excellentia creatoris ut à se sit, in se existat, sine dependentia ab alio, & sine eo quod ab aliquo alio absolute conservatur, cuius non est capax creatura propter imperfectionem illius, ita in se, & per se existere sine dependentia à subiecto in hæc in, si non infinita nimirum, magna perfectio est, cuius incapax est accidens ut supra diximus.

Altero modo positive describitur substantia est ens completum sua perfectione superans omne accidens, substantia enim secundum suum conceptum est perfectio simpliciter simplex, quod non habet ex se accidens, quia multis imperfectionibus immixtum est natura sua, unde sine dubio substantia excedit accidens.

Negative definitur hoc modo substantia est ens completum creatum, quod in nullo subiecto existit, quia autem triplex modus existendi in subiecto est v. g. in hæc in, eo modo quo albedo existit in pariete, vel adhæc in, eo modo quo unio materiæ ad formam adhæret formæ, vel tandem informative, eo modo quo forma equi est in materia prima, ideo ut excludatur omnis modus existendi in subiecto ponitur illa particula in nullo subiecto existit, nam substantia completa ex vi propriæ perfectionis nullo subiecto indiget, quia ex vi suæ naturæ sibi sufficit, & sufficienter constituitur in eo gradu, à quo excluditur omnis indigentia subiecti, indigere enim illo indicat imperfectionem entis imperfectissimi, uti est accidens, & intra genus substantiæ modus substantialis.

QVÆSTIO III.

Quid sit substantia ut sic prope abstracta à completa, & incompleta, reali, & modali?

SECTIO I.

Placita Adversariorum ponuntur.

PRIMA sententia docet substantiā ut sic esse ens per se, & in se, id est, res ita firma, & constans ut possit substinere accidentia, hanc definitionem tradit P. Suarez in metaph. disp. 33. sect. 1. quam sequuntur multi neoterici, & probatur sic.

Zzz 3 Prima